

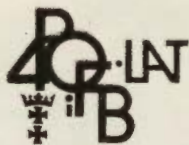
Opera Bałtycka

DOMENICO CIMAROSA

(IL MATRIMONIO SEGRETO)

OPERA KOMICZNA W 2 AKTACH

POTAJEMNE MAŁŻEŃSTWO

DOMENICO CIMAROSA
(IL MATRIMONIO SEGRETO)

Libretto:

GIOVANNI BERTATI

Tekst polski:

KRYSTYNA CHUDOWOLSKA

Opracowanie muzyczne:

STEFAN SUTKOWSKI

KIEROWNICTWO MUZYCZNE:

JANUSZ PRZYBYLSKI

REŻYSERIA:

JITKA STOKALSKA

SCENOGRAFIA:

ANDRZEJ WAŁUTO

KOSTIUMY:

JADWIGA POŻAKOWSKA

PREMIERA

27 KWIEŃNIA 1985 ROKU

OBSADA:

GERONIMO	—	Kazimierz
bogaty kupiec		SERGIEL
ELIZETTA	—	Danuta
jego starsza córka		DĄBROWSKA
KAROLINA	—	Marzena
jego młodsza córka		PROCHACKA
FIDALMA	—	Bożena
siostra Geronima		MĄDROSZKIE- WICZ
PAOLINO	—	Michał
subiekt u Geronima		KANCLERSKI
		(gościnnie)
HRABIA ROBINSON	—	Andrzej
lord angielski		KOSECKI

ORKIESTRA OPERY BAŁTYCKIEJ

Dyrygent:
Janusz PRZYBYLSKI
Arkadiusz MONIUK

Inspicjent: Zdzisław Suski, Edward Wiśniewski,
Kryspin Wilamowski
Sufler: Maria Raduła, Waldemar Sadowski

OBSADA DZISIEJSZEGO PRZEDSTAWIENIA
ZNAJDUJE SIĘ NA TABLICY W HALLU

Dyrektor Naczelny:
WŁODZIMIERZ NAWOTKA

Dyrektor Artystyczny Opery:
JANUSZ PRZYBYLSKI

adres:
80 - 219 GDAŃSK
AL. ZWYCIĘSTWA 15

OPERA BAŁTYCKA

DOMENICO CIMAROSA

POTAJEMNE MAŁŻEŃSTWO

(Il matrimonio segreto)
opera komiczna w 2 aktach

Libretto: Giovanni Bertati

Tekst polski: Krystyna Chudowolska

Opracowanie muzyczne:
Stefan Sutkowski

PREMIERA
27 KWIECIEŃ 1985 ROKU

REALIZATORZY:

Kierownictwo muzyczne:
JANUSZ PRZYBYLSKI

Reżyseria:
JITKA STOKALSKA

Scenografia:
ANDRZEJ WAŁUTO

Kostiumy:
JADWIGA POŻAKOWSKA

Asystent dyrygenta:
Arkadiusz Moniuk

Asystent reżysera:
Franciszek Kokot

LECH MOKRZECKI

Stylowe zwierciadło epoki

Domenico Cimarosa uważany jest za klasyka włoskiej opery komicznej, a popularność jaką się cieszy u współczesnych dorównywała, by nie rzec, przewyższała uznanie okazywane Mozartowi. Opinię na temat wyższości sztuki Cimarosa wielokrotnie wyrażał między innymi sam słynny Stendhal. Zresztą badacze twórczości Cimarosa wskazują na wpływ jaki wywarły jego utwory na Mozarta i Haydna, zwłaszcza w zakresie instrumentacji i doboru tematyki. Cimarosa był kompozytorem, który wzbogacił i rozwinął dotychczasowy dorobek opery buffo, wprowadził dramatyczne rysy do akcji komediowej, uwydatnił rolę scen zbiorowych oraz potrafił przy pomocy muzyki, niezwykle trafnie, charakteryzować postaci swych scenicznych bohaterów. Naturalna, potoczna, bardzo śpiewna linia melodyczna budziła zachwyt słuchaczy, a wartka i zabawna — chociaż o dość typowej wówczas tematyce akcja — przyciągała ich uwagę i rozweselała swą niefrasobliwością.

Domenico Cimarosa urodził się 17 grudnia 1749 roku w Aversa pod Neapolem. Ojciec jego był murarzem, zaś matka pracowała jako praczka. W 1756 roku rodzice przenieśli się do Neapolu i oddali go do szkoły pod nazwą Scuola dei Padri Conventuali, gdzie po raz pierwszy w arkana wiedzy muzycznej wprowadzał go O. Polcano. Wcześniej osierocony otrzymał pomoc i wsparcie ze środków charytatywnych, gdyż zwracał uwagę swymi zdolnościami i pilnością. Dzięki temu mógł, przez jedenaście lat poczynając od 1761 roku, uczyć się w najstarszym konserwatorium neapolitańskim, Santa Maria di Loreto, które przeżywało wtedy rozkwit dzięki zatrudnionym w nim profesorom reprezentującym trzecią już generację twórców zasłużonych dla rozwoju opery komicznej. (Zwrócili oni między innymi uwagę na drama-

tyczne środki wyrazu muzycznego, różnicowali wyraźnie partie poważne i komiczne, wzbogacili stosowne formy strukturalne, uwydatnili rolę orkiestry itp.).

Do nauczycieli Cimarosa zaliczają się: Durante-Schüler Gennaro Manna, uważany za najwybitniejszego pedagoga po Alessandro Scarlatti, jego uczeń Ignazio Galla, kompozytorzy Antoni Sacchini i Niccolo Piccini oraz przybyły nieco później Fedele Fenarelli. Młody Domenico uczył się śpiewu oraz gry na skrzypcach, cembalo i organach, jak również poznawał tajniki techniki kompozytorskiej. Obdarzony dobrym głosem, podczas nauki w konserwatorium występował jako śpiewak, wykonując w latach 1763—1766 partię tytułową we FRA DONATE A. Sacchiniego. Wtedy też napisał swoje pierwsze utwory o charakterze religijnym: DOMINE AD ADIUVANDUM, CREDO, MESA A 4 VOCI, MAGNIFICAT, GLORIA PATRI i in.

Właściwy jednak początek wielkiej kariery Cimarosa rozpoczął się w 1772 roku, dzięki skomponowaniu opery LE STRAVAGANZE DEL CONTE wystawionej następnie w Teatrze Florenckim w Neapolu. W tym też roku ożenił się z córką swego protektora Constanza Pallante — Gaetana.

Do 1778 r. kompozytor napisał dalszych dwanaście oper, z których dwie miały prapremierę w Rzymie. Zyskały one duży rozgłos, a publiczność i krytyka uznały wyższość Cimarosa nad znanymi reprezentantami szkoły neapolitańskiej końcowego okresu, Piccinim i Paisiellem.

Kolejna opera komiczna L'ITALIANA IN LONDRE przyczyniła się do dalszego ugruntowania sławy. Premiera odbyła się w Rzymie w 1779 roku, zaś 11 lipca 1780 wkroczyła ta

opera, jako pierwsze dzieło Cimarosy, na scenę mediolańskiej La Scali. Również w Polsce WŁOSZKA W LONDYNIE wzbudziła zainteresowanie i w tłumaczeniu Wojciecha Bogusławskiego doczekała się w roku 1783 realizacji w Warszawie; skopiowane materiały trafiły do księgozbiorów gromadzonych przez rodziny magnackie (m.in. w Łańcucie).

O popularności Cimarosy świadczyć może choćby to, iż przed 1792 roku jedenaście jego oper wystawiały teatry w Wiedniu i Dreźnie, nie mówiąc już o scenach włoskich i francuskich.

Najbliższą Goethemu była opera L'IMPRESARIO IN AUGUSTE. Podkreślał jej humor i pogodę, a nawet sam, w roku 1797, przygotował jej inscenizację dla teatru w Weimarze. Napisał też kilka swoich wierszy zainspirowany muzyką Cimarosy (np. DIE SPRÖDE, DIE BEKEHRTE).

W roku 1787 Cimarosa, na zaproszenie Katarzyny II, wyjechał do Rosji, aby objąć tam, po Paisiellu, stanowisko kapelmistrza opery włoskiej w Petersburgu. Planował wystawienie tam swoich oper, a między innymi VOLODI-MIRO przygotowywanej właśnie w Turynie. Rosja okazała się dla Cimarosy szczęśliwa i powstały dalsze utwory instrumentalne i wokalne, kantaty i dedykowana faworytowi carycy, księciu Potiomkinowi, LA SERENATA NON PREVEDURA.

Surowy klimat Petersburga nie pozwolił mu pozostać w Rosji na stałe. W 1791 roku zrezygnował z posady kapelmistrza Katarzyny II i na zaproszenie cesarza Leopolda II wyjechał do Wiednia, by tam objąć stanowisko nadwornego muzyka po Salierim. Dwuletni pobyt w Wiedniu jest szczególnie znaczący w biografii kompozytora. Powstało wówczas szereg utwo-

rów instrumentalnych i oper, a wśród nich najwybitniejsze dzieło Cimarosy, znajdujące się do dziś w repertuarze wielu teatrów świata — II MATRIMONIO SEGRETO (POTAJEMNE MAŁŻEŃSTWO).

Po śmierci Leopolda II, jego następcą i wielbicielem Salieriego, Franciszek II, spowodował, iż Cimarosa zmuszony był opuścić Wiedeń i powrócić do Neapolu. Był rok 1793. Cimarosa entuzjastycznie przyjęty został przez rodaków. Ofiarowano mu stanowisko nadwornego kapelmistrza i wychowawcy dzieci królewskich. Wiele pracował, tworząc między innymi klasyczne dramaty, jak np. GLI ORAZZI E CURAZZI i ACHILLES, które wywra wyrazny wpływ na twórczość kompozytorów francuskich.

Wzrost nastrojów rewolucyjnych i dążeń niepodległościowych we Włoszech, podobnie jak w całej Europie, znajduje w Cimarosie gorącego zwolennika. Przekonany głęboko o słuszności haseł republikańskich bierze czynny udział w rewolucji 1799 roku. Po jej stłumieniu trafia do więzienia i osadzony, zostaje skazany na śmierć. Jedynie interwencja dworu papieskiego powoduje zmianę kary śmierci na dożywotnią banicję. Cimarosa opuszcza Neapol zdecydowany osiedlić się w Rosji. Nie dociera tam jednak. Umiera 11 stycznia 1801 roku w Wenecji, prawdopodobnie na raka żołądka...

Uroczystości żałobne odbyły się 28 stycznia w Kościele św. Michała Archaniola, zaś we wrześniu w Rzymie, na specjalnym koncercie, wykonano jego MISSA DA REQUIEM. W 1816 roku popiersie Cimarosy, dłuta A. Canovy, stało się w rzymskim Panteonie obok innych wybitnych przedstawicieli życia artystycznego Włoch.

Premiera POTAJEMNEGO MAŁŻEŃSTWA odbyła się w Wiedniu dnia 7 lutego 1792 roku w cesarskim teatrze na Hofburgu. Ta najwybitniejsza opera komiczna Cimarosy spotkała się od razu z entuzjastycznym przyjęciem publiczności i rzecz bez precedensu — na życzenie cesarza i pod wpływem ogromnego aplauzu widowni została tego wieczoru po raz wtóry wykonana na bis.

Libretto opery opracował O. Giovanni Bertati na motywach sztuki angielskiego pisarza Jerzego Colmana napisanej w 1766 r. pod analogicznym tytułem *The Clandestine Marriage*.

Akcja jest reprezentatywna dla osiemnastowiecznej opery buffa, gdyż chętnie ukazywano

wówczas zjawisko przenikania przedstawicieli burżuazji do kręgów arystokracji. Cimarosa nazwał swoje dzieło melodramma giocosa (melodramat żartobliwy), określając je od strony formalnej jako rzecz pośrednią pomiędzy operą buffa a operą komiczną. Muzyka pełna gracji, melodyjności, posługująca się często koloraturą i zróżnicowanymi rytmami, kreśli, zgodnie z zamierzeniem twórcy, w sposób bardzo plastyczny sylwetki głównych bohaterów. Treść opery nie jest skomplikowana. Akcja została umiejscowiona w XVIII wieku na terenie Włoch w Bolonii. Już w pierwszym akcie poznajemy wszystkich bohaterów, a z recitativów i scen zbiorowych możemy wysnuć ważniejsze wątki.

AKT PIERWSZY

Geronimo, bogaty i przygluchy kupiec, ma ambicję wydania swej córki za arystokratę. Paolino, jego młody pomocnik, który potajemnie zaślubił młodszą córkę Geronima, Karolinę, mówi kupcowi, że wkrótce przybędzie do Bolonii angielski hrabia Robinson, który zamierza pojąć za żonę jego starszą córkę Elizettę. Gdy jednak hrabia przybywa, okazuje się, ku pomieszeniu Paolina i Karoliny, którzy ukrywają swe małżeństwo, że wpadła mu w oko właśnie Karolina a nie Elizetta, i pragnie ożenić się z młodszą siostrą. Karolina odrzuca zaloty hrabiego, natomiast Elizetta chętnie przyjęłaby rękę angielskiego arystokraty i jest zazdrosna o młodszą siostrę.

AKT DRUGI

Hrabia doszedł do porozumienia z Geronimem, ponieważ obiecał mu zrzec się połowy posagu w zamian za młodszą córkę. Usiłuje teraz zniechęcić Elizettę do małżeństwa przedstawiając się jej jako okrutnik i rozpustnik.

To mu się jednak nie udaje. Siostra Geronima Fidalma, która sama kocha się skrycie w mężu Karoliny, odkryła, że Karolina kocha Paolina i teraz, wraz z zazdrosną Elizettą, usiłuje namówić Geronima, by wysłał młodszą córkę do klasztoru. Geronimo zgadza się i zrozpaczona Karolina myśli, że rozdzieli ją z mężem. Hrabia usiłuje pomóc Karolinie, lecz zostaje przyłapany przez Elizettę, Geronima i Fidalme, którzy widząc oczywisty dowód zainteresowania hrabiego Karoliną, postanawiają przyspieszyć jej wyjazd do klasztoru. W nocy Paolino i Karolina planują ucieczkę. Zazdrosna Elizetta słyszy głosy w pokoju siostry i przekonana, że to hrabia ramansuje z Karoliną, alarmuje cały dom, aby ich przyłapać. Ku zdumieniu wszystkich hrabia, zbudzony hałasem, wychodzi z własnego pokoju, natomiast z pokoju Karoliny wychodzi Paolino ze swoją żoną i oboje wyznają, że już dwa miesiące temu zawarli małżeństwo. Ostatecznie Geronimo im przebacza, a hrabia godzi się ożenić z Elizettą i wszystko dobrze się kończy.

(Karol Stromenger)

SOLIŚCI:

soprany: Danuta Bernolak, Danuta Dąbrowska, Gizela Gałkowska, Elżbieta Gałuszyńska, Zofia Paluchowska, Bożena Porzyńska, Marzena Prochacka, Barbara Sanejko, Krystyna Szkwakowska, Bożena Szmyt, Mariola Szymaszek

mezzosoprany: Anna Bartoszyńska, Anna Dębińska, Elżbieta Kostrzewska, Bożena Mądroszkiewicz

tenory: Zbigniew Borkowski, Tadeusz Cimański, Marek Kalisz, Marian Szwardowski

ORKIESTRA:

Dyrektor Artystyczny

I Dyrygent — Janusz Przybylski
Dyrygenci — Zbigniew Bruna
— Zygmunt Rychert

Asystent Dyrygenta — Arkadiusz Moniuk

I skrzypce: Wojciech Szmaj (koncertmistrz), Halina Jastrzębska (koncertmistrz), Maria Krzemińska, Jerzy Słodkowski, Wiesław Jeziorny, Jan Grusznis, Katarzyna Zawadzka,

II skrzypce: Jerzy Małecki (I głos), Irena Banaszek, Bronisław Brochocki, Izabela Majczuk, Jarosław Zgiet, Piotr Bukowski

altówki: Jerzy Wojtowski (I głos), Krystyna Lejman (I głos), Lila Szmyszajew, Andrzej Murowaniecki

wiolonczele: Andrzej Filar (koncertmistrz), Jan Firlej (koncertmistrz), Jerzy Klimek, Aleksandra Suchocka

ZESPÓŁ TECHNICZNY:

DYREKTOR TECHNICZNY — inż. STANISŁAW MAZUR

inż. Krzysztof Bumbul (kierownik techniczny), Tadeusz Stachowski (kierownik pracowni dekoracji i kostiumów), Andrzej Szuszwedyk (kierownik sceny), Andrzej Drewniak (światło), Czesław Dzierbicki (kierownik sekcji akustycznej), Józef Zuchowski (kierownik pracowni stolarskiej), Mariusz Turbiarz (kierownik pracowni

barytony: Andrzej Kijewski, Andrzej Kosecki, Florian Skulski, Andrzej Szwarckopf

basy: Henryk Czujkowski, Kazimierz Sergiel, Andrzej Tymczuk, Maciek Wójcicki

współpracują: Józef Figas, Franciszek Kokot, Wojciech Lewandowski, Antoni Tempski

korepetytorzy solistów: Iwona Jagła, Urszula Kulkowa, Maria Lewandowska, Iwona Żytowiecka

kontrabasy: Roman Skurzyński (I głos), Nikodem Leniak (I głos)

flety: Ryszard Klaman (I głos), Adam Łazarewicz (I głos)

oboje: Jerzy Czapora (I głos), Katarzyna Rutyna

klarnety: Ryszard Świercz (I głos), Janusz Holler (I głos)

fagoty: Eugenia Sakowicz (I głos), Mirella Kisielska

trąbki: Józef Stachnik (I głos), Tadeusz Milewski (I głos)

waltornie: Hubert Szczypiorski (I głos), Andrzej Czulak

perkusja: Bernard Jastrzębski (I głos), Zenon Elert (I głos)

klawesyn: Waldemar Martynel

modelatorskiej), Jan Mania (kierownik pracowni malarskiej), Krystyna Wasiewicz (kierownik pracowni krawieckiej damskiej), Jerzy Buczkowski (kierownik pracowni krawieckiej męskiej), Halina Sadowska (kierownik pracowni obuwniczej), Halina Wasilewska (kierownik pracowni perukarskiej), Alina Stefanek (kierownik pracowni farbiarskiej), Genowefa Czarnoan (modniarka), Mirosława Adamczyk (starszy rekwizytor)

REPERTUAR:

-
A. Adam	—	Carmen Suita
G. Bizet/R. Szchedrin	—	Gajane
A. Chaczaturian	—	Spartakus
P. Czajkowski	—	Eugeniusz Oniegin
C. Debussy/M. Ravel	—	Fragment z życia artysty
G. Donizetti	—	Faworyta
L.J.F. Herold	—	Córka źle strzeżona
A. Josifow	—	Toszek Afrykański
J. Łuciuk	—	Medea
S. Moniuszko	—	Halka
J. Morozow	—	Doktor Oj Beli
J. Offenbach	—	Orfeusz w piekle
G. Puccini	—	Madame Butterfly
	—	Tosca
G. Rossini	—	Cyrulik Sewilski
	—	Baron Cygański
G. Strauss	—	Zemsta Nieferza
R. Szchedrin	—	Anna Karenina
K. Szymanowski	—	Mandragora
	—	Mity
G. Verdi	—	Nabucco
	—	Traviata
	—	Rigoletto
-

Najbliższa premiera:

„WOLNY STRZELEC”
opera **KAROLA MARIII WEBERA**

Redakcja programu – Anna Czekanowicz
Opracowanie graficzne
i redakcja techniczna – Janusz Wesółowski

CO DWA TYGODNIE! ☆ ★ ☆ ★

➤ ruch muzyczny ➤ ARTYKUŁY
ESEJE

RECENZJE koncertów, przedstawień
operowych, płyt, książek WYWIADY
FELIETONY ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★

ruch muzyczny

WIĘCEJ WIEDZIEĆ ➤➤➤➤➤ WIĘCEJ SŁYSZEĆ

ruch muzyczny

PRZEWODNIK po życiu muzycznym

☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ w kraju i na świecie

ZGG 148 E-6 3000 egz.